

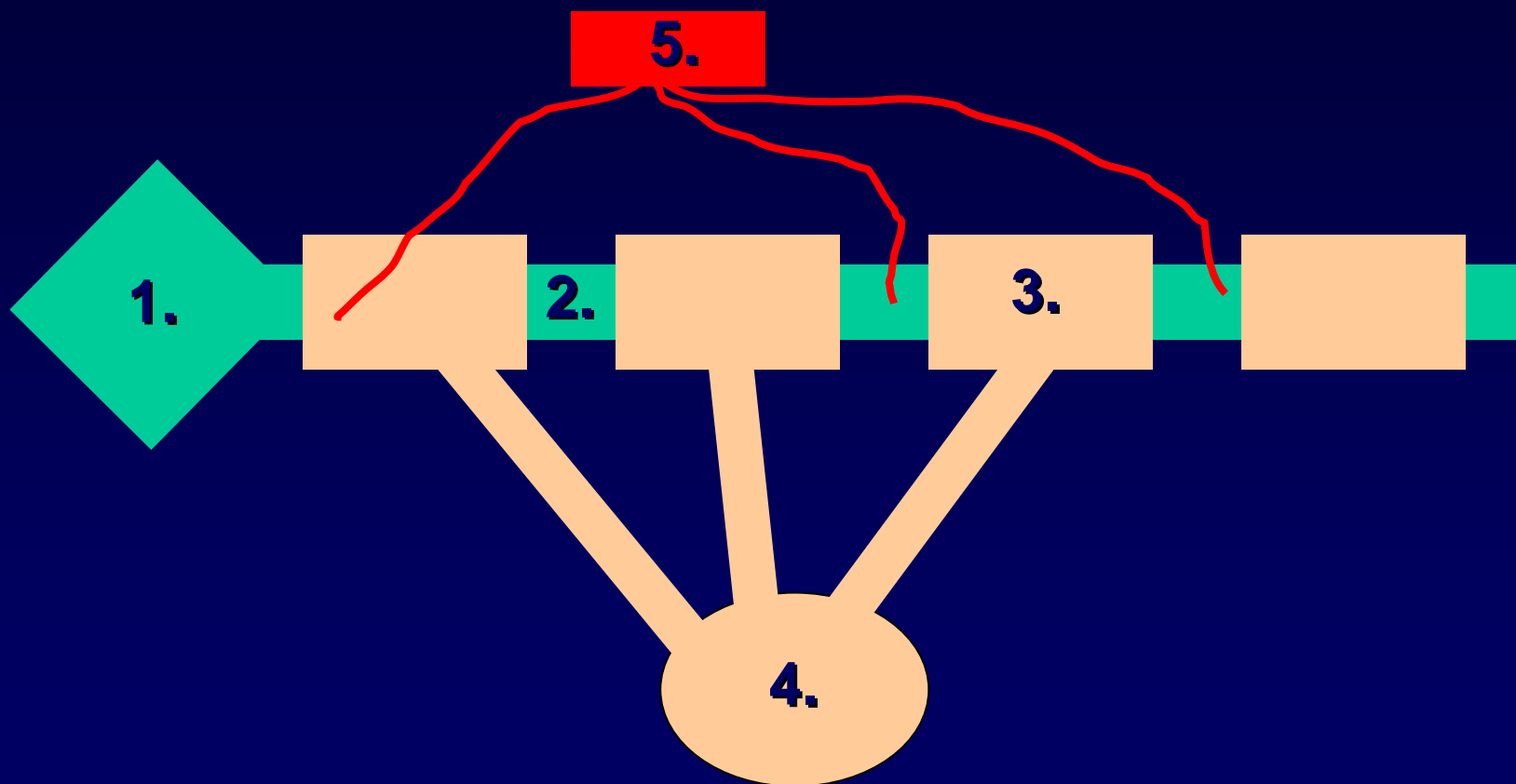
Immun- neuropathiák

Illés Zsolt

Autoimmun gyulladás célpontjai

---

1. Gyulladásos demyelinizáló polyneuropathiák

Akut

GBS csoport:

AIDP

axonális: MFS, AMAN, AMSAN

Krónikus

CIDP csoport:

CIDP

MADSAM

DADS (DADS-I, DADS-M)

axonális: MMN

2. Paraproteinnel járó neuropathiák

axonális vagy demyelinizáló

autonom (amyloidosis)

3. Vasculitishoz társuló neuropathiák

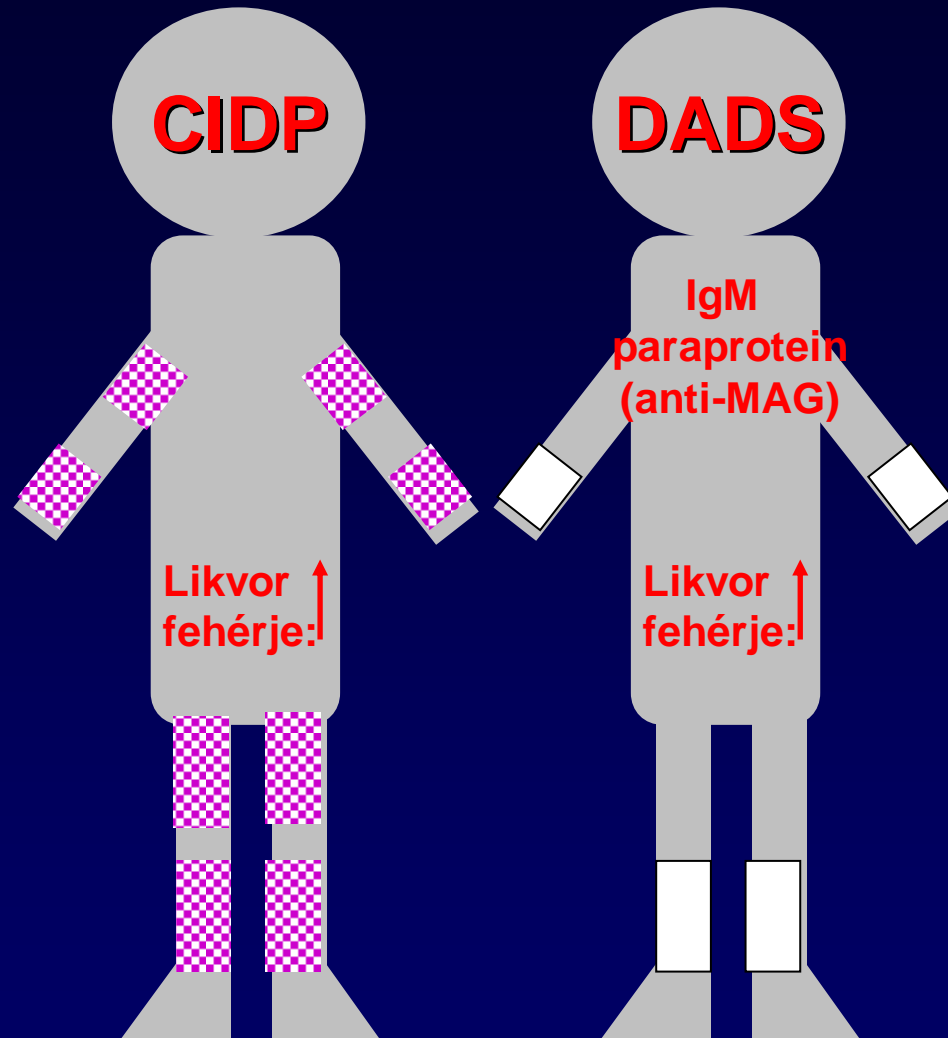
döntően axonális

4. Infekcióhoz társuló

Agyideg érintettség

Neuropathia	Leggyakrabban	Ritkábban
Diphtheria	IX	II, III
Sarcoidosis	VII	I, III, IV, VII
Diabetes	III	IV, VI, VII
GBS	VI, VII	
MFS	III, IV	
Sjögren szindróma	V	
Polyarteritis nodosa	VII, III	VIII
Wegener granulomatosis	VIII	
Lyme kór	VII, V	Mind, kivéve III
Porphyria	VII, X	III, IV, V, XI, XII
Refsum betegség	I, VIII	
Primer amyloidosis	VII, V, III	VI, XII
Szifilisz	III	IV, V, VII, VIII
Arzén mérgezés	V	

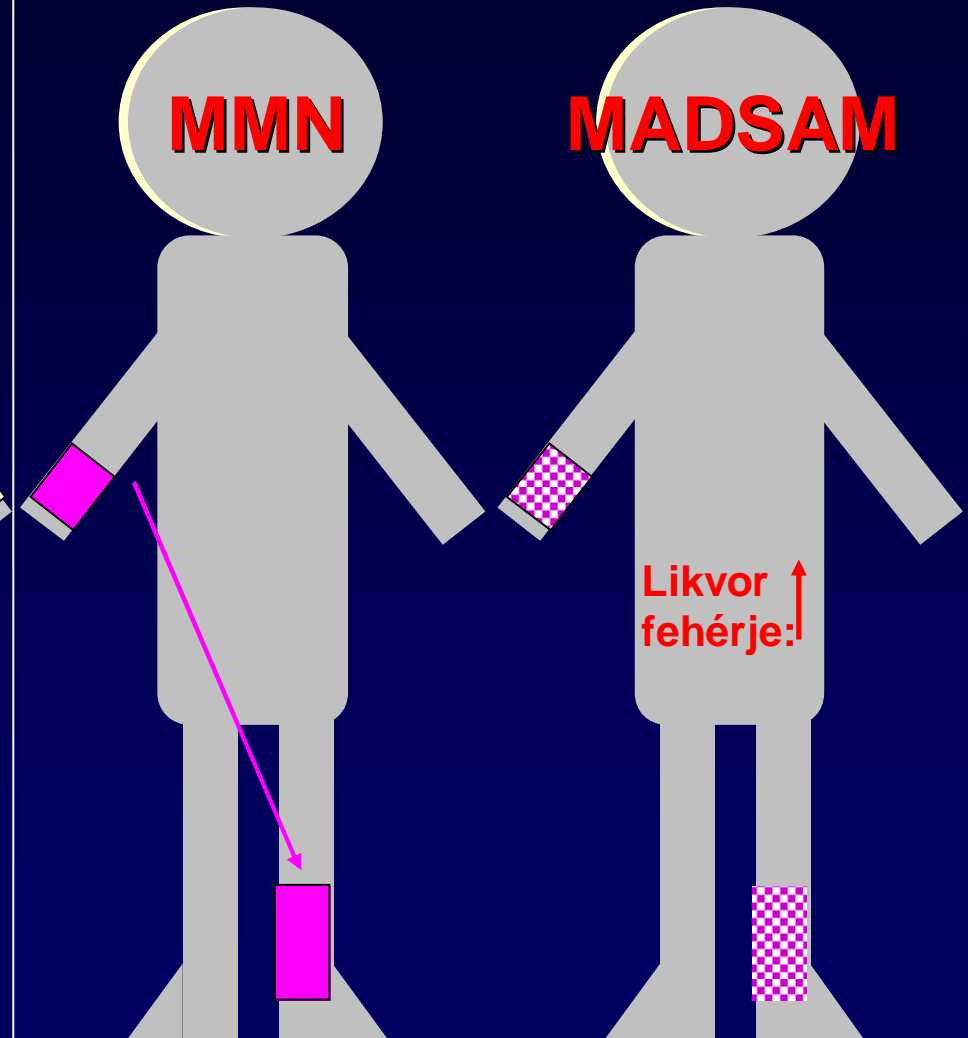
Szimmetrikus

szteroid

szükségtelen

Aszimmetrikus

IVIIG

szteroid, IVIG

motoros

szenzoros

Monoklonális gammopathia + polyneuropathia

Myeloma multiplex
Osteoscleroticus myeloma
Waldenström myeloma
Limfóma
Primer amyloidosis
Egyéb limfoproliferatív

MGUS

Mayo, 1981

Ismeretlen neuropathia:

Diabetes	31%
Alkohol	7%
MGUS	4%

Axonális

Demyelinizáló

Cryptogén szenzoros

csak szenzoros
IgG vagy IgA

Tüneti kezelés

Szenzorimotoros polyneuropathia

csak disztális gyengeség
IgG vagy IgA

Immunmodulálás
Renyhén reagál

DADS-M

döntően szenzoros
csak disztális gyengeség
ataxia, tremor

IgM kappa (50-75% MAG)

Motoros: immunmod.
Szenzoros: tüneti
Renyhén reagál

CIDP-M

Prox + Diszt
gyengeség

CIDP kezelés
Jól reagál

Vasculitis és neuropathia

1. PAN, 2. izolált idegrendszeri, 3. RA

Mononeuritis multiplex
(50-60 %)

Disztális, szimmetrikus, szenzomotoros
„kesztyű-harisnya”
(20-40 %)
pl. SLE

„Overlapping” mononeuropathia:
a kettő együtt:
aszimmetrikus polyneuropathia
(25 %)
pl. cryoglobulinemia

átlag életkor: 60 év

akut (GBS-szerű), vagy **krónikus**, évek alatt progrediáló

láz, anorexia, izom-ízületi fájdalom 80 % a szisztémásban, 50 % a lokalizáltban

lépcsőzetes, aszimmetriás kezdet

dysesthesias, égő **fájdalom** 50-80 %-ban, gyakran proximalisan indul

ha tisztán **szenzoros**: Sjögren, RA

n. **peronealis, ulnaris, medianus** leggyakrabban („watershed” zone)

radialis, femoralis, ischiadicus kevésbé

Mononeuropathia multiplex

Vaszkuláris

Vasculitis (nekr.)
Diabetes m.
Atherosclerosis
Amyloid

Tumor

Infiltráció (metastasis)
haematológiai
gyöki (meningitis carcinomatosa)
Kompressziós

Immunmediált

GBS
MMN
MADSAM
Sarcoidosis
Plexus neuritis

Herediter

HNPP
Herediter neuralgias amyotrophia
Porphyria

Infekciós

Lepra
Herpes zoster
CMV
HIV
Lyme

Traumás

Multifokális „entrapment”
Többszörös perifériás idegsérülés

Egyéb

Generalizált polyneuropathia
fokális megjelenés

Vasculitis és neuropathia: anamnézis és fizikális vizsgálat

---

1. A neuropathiát vasculitis okozhatja-e?
2. Van-e szisztémás érintettség?

A deficit individuális idegeket érint, aszimmetriás?
Bőrkiütés, fekélyek, arthritis, oedema

Panaszok kezdete

lépcsőzetes, aszimmetrikus: mononeuritis multiplex
fájdalom lokalizációja és típusa

Szisztémás tünetek:

fogyás, étvágytalanság, izom-ízületi fájdalom, láz, GI tünetek

Bőrjelenségek (erythema, purpura)

Gyógyszerek

Kollagénbetegségek tünetei (SLE, RA, Sjögren)

HBV, HCV és HIV kockázat

Hereditær demyelinizáló

(multifokális vezetés lassulás)

CMT1B (AD)	CMTX
HNPP (AD)	AMN (X)
Refsum (AR)	PMD (X)

Infekció

HIV (sejt, szerokonverzió!)
HCV (cryoglobulin)
VZV (radiculopathia, polyneuropathia)
Borrelia (radiculopathia, polyneuropathia)
Botulismus (leszálló, akut autonóm)
Diftéria, lepra

CIDP-MGUS

DADS-IgM
IgG, IgA
CANOMAD-IgM
SAN-IgM, IgG

CIDP

CIDP-variánsok

MMN
MADSAM
MASAM
Diabetes: proximális
szenzoros ataxia

M-protein

Waldenström
Myeloma multiplex
Osteoscleroticus myeloma
POEMS (Crow-Fukase)
Amyloid
Limfoproliferatív

Vaszkulitisz

(mononeuritis m., elsősorban AV)
Wegener (tüdő, vese, ízület), c-ANCA, 40%
Polyarteritis nodosa (láz, ízület, bőr), 40-70%
Churg-Strauss (multi, láz, eosinofilia,
c-ANCA, p-ANCA), 70%
Cryoglobulinemia (vese, ízület, bőr, HVC) 90%
Polyangiitis (multi, p-ANCA, c-ANCA) 70%
RA (ízület, bőr, p-ANCA), 50%
SLE (ANA, anti-dsDNS, RF, stb.)

Infekciókhoz társuló neuropathia szindrómák

Lyme betegség

Polyradiculopathia (korai)

Demyelinizációs polyneuropathia (késői)

VZV

Radiculopathia: szenzoros vagy motoros

Cranialis neuropathia

Postherpeses neuralgia

HIV

AIDP, CIDP

Disztális szimmetrikus polyneuropathia

Mononeuropathia multiplex

Polyradiculopathia

Botulismus

Leszálló bénulás

akut autonom neuropathia

Diphtheria

Lepra

Lyme neuropathiák

Agyideg

korai, erythema migrans után pár héttel
leggyakrabban VII, V (egy vagy kétoldali)
felnőtt Bell akár 25 %-a endémiás területen
ritkábban bármelyik, kivéve III
rendszerint lymphocitás meningitisszel
negatív likvor: doxycyclin
pozitív likvor: iv. ceftriaxon

(Meningo)-radiculoneuritis (Bannwarth szindróma)

mint a kompressziós eredetű, rendszerint AV
korai
éles fájdalom radicularis eloszlásban
gyakran a csípésnek megfelelő oldalon
majd napok-hetek alatt érzészavar, paresis, hyporeflexia
myelitis lehet: Babinski, sphincter zavar
facialis paresis kísérheti

általában likvor pleiocytózis, emelkedett fehérje
EMG: döntően axonális

Lyme neuropathiák

GBS

klasszikus GBS, sejtmentes, demyelinizáló

Plexopathia (ritka)

egy- vagy kétoldali lumbosacralis

egy- vagy kétoldali brachialis

Mononeuritis multiplex

Szimmetrikus szenzoros (polyradiculo)neuropathia

késői, 6 hónap- 8 év

rendszerint enyhe, axonális

általában idősebbekben

szenzoros, disztális kesztyű-harisnya paresthesia
fájdalom kevésbé kifejezett, mint az akut formában

likvor általában negatív

Postherpeszes neuralgia

---

1. Folyamatos égő, vagy sajgó fájdalom
2. Intermittáló éles fájdalmak
3. Megváltozott szenzoros küszöb paresthesiával
4. Allodynia

Fele terápia rezisztens

Kettősvak, placebo kontrollált:

1. Triciklikus antidepresszáns
amitriptylin NNT: 1,6
10-200 mg/nap
2. Gabapentin, pregabalin
gabapentin: 3x1200 mg-ig emelhető
3. Orális opioidok
4. Lokális lidocain tapasz

Nincs evidencia:

carbamazepine
ggl. stellatum bloká

Amitriptylyt akutan, a hólyagokkal egyidőben!

HIV neuropathiák

A betegek közel felében egy vagy több kombinációja:

Disztális szimmetrikus (leggyakoribb, HAART előtt 35 %)

fájdalmas szenzoros

szenzomotoros (motoros enyhe vagy nincs)

gabapentin

Gyulladásos demyelinisatiós

AIDP vagy CIDP

likvor limfocitózis

Gyógyszer-indukált (nukleozid reverz transzkriptáz inhibitorok)

fájdalom, gyors kezdet és progresszió

Mononeuropathia multiplex (CMV, VZV is!)

Polyradiculopathia, cauda equina (CMV, HZV, szifilisz, limfóma)

Agyideg neuropathia

Autonom neuropathia

Deficiencia

Botulismus

- 1. Étellel: első tünet: hányinger, hasi görcs, konstipáció**
- 2. Seben keresztül**

16-60 óra múlva:

**szájszárazság, kettőslátás, fotofóbia,
(ocularis és bulbaris)
majd leszálló szimmetrikus bénulás**

kolinerg transzmisszió zavara: reverzibilis!!

diff. dg:

MFS, MG, LEMS

szervesfoszfát, atropin, CO

TBE

Vasculitis és neuropathia: labor

We, vérkép, eozinofil, vércukor (látens diabetes tesztek), vese- és májfunkció

komplement, CRP

ANA, RF, dsDNS, Sm (SLE)

SSA, SSB (Sjögren)

c-ANCA, p-ANCA (Wegener, Churg-Strauss, mikroszk.polyangiitis)
aspecifikus lehet

HCV, HBV, HIV, Lyme szerológia

cryoglobulin

angiotensin konvertáz (ACE) (sarcoidosis)

Izolált PNS vasculitis:

We 50 %-ban mérsékelten gyorsult (<60 mm/ó), egyéb negatív

Szisztémás vasculitis:

gyorsult We (85 %)

leukocitózis (70 %)

enyhe anemia (45 %)

pozitív ANA (30 %)

pozitív RF (40 %)

alacsony komplement (50 %)

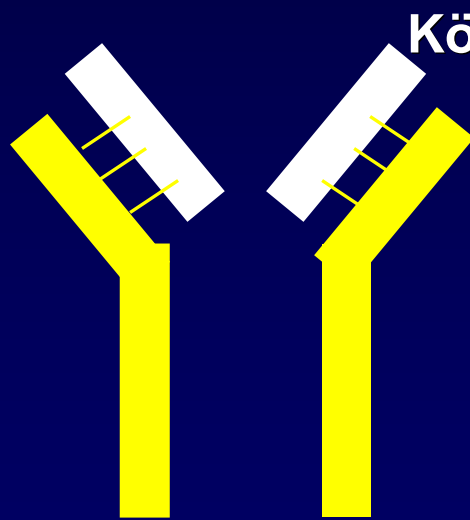
HBV pozitívitas (30 %)

Paraprotein

Paraprotein =
Monoclonal protein =
M-protein =
monoclonal gammopathia

Egyetlen plazmasejt klón termeli

Könnyű lánc: κ , λ

Nehézlánc osztályok:

γ (IgG)
 α (IgA)
 μ (IgM)
 δ (IgD)
 ε (IgE)

Paraprotein elnevezés

Állhat csak nehézláncból:
vizeletben Bence-Jones protein

Paraprotein

---

1. Hematológiai malignitás:

myeloma multiplex

Waldenström makroglobulinemia

limfóma

leukémia

primer szisztémás amyloidózis

2. MGUS (monoclonal gammopathy of undetermined significance)

paraproteinémia 60 %-a

„benignus (?) monoklonális gammopathia”

szérumban: 0.3 g/l-nél kevesebb

csontvelőben: plazmasejt 5 % alatt

vizeletben: paraprotein nincs, vagy minimális

nem társul: csontlézió, hyperkalcémia

anémia, veseelégtelenség

MGUS és polyneuropathia

IgG és IgA + polyneuropathia:

kevert, gyakran primer axonopathia

IgM + polyneuropathia:

döntően szenzoros

döntően demyelinizáció, mely disztálisan kifejezettebb

járási ataxia, FV tremor lehet

gyorsabb progresszió

50 %-ban anti-MAG

+: 100 %-ban demyelinizáló, CMV DNS 88%

-: 50 % demyelinizáló, CMV DNS 5%

**Keresztreakció: MAG, P0, PMP-22, és két glikolipid
közös szénhidrát epitopjával**

Paraprotein

Szérum elektroforézis normális lehet
Immun elektroforézis javasolt

24 órás vizelet immun elektroforézise (Bence-Jones)
Vérkép
Szérum kalcium
Vesefunkció
Koponya és gerinc rtg (litikus léziók)
Hematológiai konzílium
(ha 0.25 g/l alatt, csontvelőbiopszia rendszerint nem szükséges)

Elektroforézis 6 hónap múlva:
stabil M-protein

Elektroforézis évente

MGUS és polyneuropathia

„Polyneuropathy with no other explanation”:

10 % M-protein

„Idiopathic polyneuropathy”:

6-10x gyakoribb M-protein, mint a normál populációban

MGUS

legalább 5 %-ában polyneuropathia

Polyklonális immunglobulin válasz:

nem gyakoribb a polyneuropathia

MGUS + polyneuropathia

IgG, IgM, IgA M protein

polyneuropathia +: M protein 50 %-ban **IgM**

polyneuropathia -: M protein 75 %-ban **IgG**

MGUS

---

50 év felett:	1 %
70 év felett:	3 %

Mayo Clinic:

241 MGUS, átlag 22 éves követés:

22 %-ban hematológiai malignitás

átlagban 10 év múlva

néhány betegnél több mint 20 év múlva

IgM MGUS és demyelinizáló polyneuropathia

CIDP paraprotein nélkül = CIDP-I
CIDP + MGUS IgM = CIDP-M

proximális és disztális gyengeség
nincs különbség a terápiás válaszban

DADS paraprotein nélkül = DADS-I
DADS + MGUS IgM = DADS-M

disztális gyengeség, vagy csak szenzoros deficit
DADS-I terápiára a CIDP-hez hasonlóan reagál
DADS-M rossz terápiás válasz

Myeloma multiplex (MM)

leggyakrabban kompressziós neuropathia

5 % polyneuropathia (tünetmentes: 40%!)

enyhe, disztális, szimmetrikus, axonális, szenzomotoros
szekunder amyloidosist keresni polyneuropathia esetén!

Osteoscleroticus myeloma (IgG, POEMS)

polyneuropathia a betegek felében

CIDP-re emlékeztet

demyelinizációs, likvorfehérje emelkedett

de szegényesen reagál

Waldenström makroglobulinemia (IgM)

manifeszt polyneuropathia a betegek harmadában

MGUS-tól differenciálni:

MGUS 71 %-a demyelinizációs, WM axonális vagy kevert
ha IgM + demyelinizáló (+ anti-MAG), valószínűtlen a WM

Egyéb limfoproliferatív (limfóma, leukémia)

infiltráció > disztális axonális > CIDP-szerű

Primer amyloidosis

axonális, döntően szenzoros szimmetrikus a betegek harmadában

fájdalmas dysesthesiák

autonóm neuropathia

fájdalmas polyneuropathia + autonóm tünet + carpalis alagút

Vasculitisek

Patomechanizmus:

1. Immunkomplex lerakódás

hiperszenzitív vasculitisek, HBV-PAN, kollagén betegség

2. Ellenanyag-mediált

Kawasaki betegség
ANCA?

3. Sejt-mediált

granulomatózus (CD8+ T sejt és makrofág)

Ischaemia indukált axon degeneráció

Vasculitisek 1.

A. Direkt infekcióval kapcsolatos

Bakteriális (szifilisz, tbc, Lyme)

Gombás (cryptococcus, aspergillosis)

Virális (HZV, CMV, HIV)

Rickettsia

B. Immunmediált

1. Szisztémás nekrotizáló (kiserek, kivéve PAN)

PAN

HBV + PAN

ANCA-asszociált

Wegener

Churg-Strauss

Mikroszkopikus polyangiitis

Kollagénbetegséggel társuló szekunder

Rheumatoid arthritis (25%)

SLE (10-15%)

Sjögren (20%)

polyneuropathia

80 %

15 %

80 %

20-40 %

6-21 %

Vasculitisek 2.

---

2. Hiperszenzitív vasculitisek (kiserek, immunkomplex)

Primer

Henoch-Schönlein

Cutan leukocytoclasticus angiitis

Szekunder

infekcióval kapcsolatos

malignitással kapcsolatos (gyorsult We, likvor fehérje)

50 % SCCL, limfóma

gyógyszerindukált (kokain, amfetamin)

kollagenbetegséggel kapcsolt

esszenciális kevert (II és III) cryoglobulinemiával kapcsolt

I: monoklonális IgM,

II: monoklonális IgM és polyklonális IgG keverék

III: polyklonális IgM és IgG keverék

polyneuropathia: 50 %

fájdalmas, disztális, szenzomotoros, néha overlapping

80 %: HCV, interferon- α a neuropathiát is kezeli!

Vasculitisek 3.

---

3. Óriássejtes arteritis (közép- és nagyerek)

Arteritis temporalis

neuropathia 10 %

mononeuritis multiplex

polyneuropathia

Takayasu arteritis

nem jár neuropathiával

4. Lokalizált vasculitis

PNS vasculitis

25 %, PAN után a 2. leggyakoribb

CNS vasculitis

egyéb szervi vasculitis

Vasculitis és neuropathia

HIV

rendszerint PNS vasculitis
szimmetrikus, szenzoros polyneuropathia
ha mononeuropathia: CMV, VZV, limfóma, Toxoplasma

Szisztémás nekrotizáló vasculitis (Group 1)

PAN: a vasculitises neuropathia leggyakoribb oka (50-80 %-ában)

Mikroszkópikus polyangiitis: 25-40 %-ában polyneuropathia

Churge-Strauss szindróma: neuropathia 50-80 %-ban

Wegener granulomatosis: neuropathia csak 15 %-ban
agyidegtünet 10 %-ban, de nem vasculitis, granuloma

Kollagén vaszkuláris betegségekkel asszociált:

RA: bőrléziók és szenzoros polyneuropathia, ha motoros rossz prognózis

SLE: disztális, szimmetrikus (20-21 %); mononeuropathia m. ritka!

Sjögren szindróma

Vasculitis és neuropathia

Hyperszenzitív vasculitis (Group 2)

Paraneoplaziás: a betegek felében SCC, limfóma
likvor protein emelkedett lehet

Kevert cryoglobulinaemia: a betegek felében polyneuropathia
fájdalmas, disztális, szimmetrikus, szenzomotoros
mononeuritis multiplex ritkább
n. suralis biopszia
HCV!

Óriássejtes arteritis (Group 3)

Takayasu: nem jár polyneuropathiával

Temporális arteritis: 12 %-ban PNS érintettség:
fele mononeuropathia m., fele generalizált polyneuropathia

Izolált perifériás idegrendszeri vasculitis (Group 4)

a non-szisztémás vasculitises neuropathiák egynegyede
prognózisa jobb, mint a szisztémásé, de a pathológia ugyanaz

Vasculitis és neuropathia: differenciális diagnózis

---

1. Mononeuropathia multiplex

2. Disztális, szimmetrikus polyneuropathia

akut: GBS, CIDP

szubakut és krónikus: hereditár és szerzett egyéb

vasculitisre utal:

szisztémás tünetek és labor

aszimmetrikus kezdet

kifejezett aszimmetria klinikailag és EMG-vel

gyors progresszió

diabetes:

lumbosacralis radiculoplexopathia

nem ideg dermatomák

perivascularis gyulladás: vasculitis?

ha nekrotizáló, biztosan nem DM okozza